

ORTADOğU GÜNDEMİ

20-26 Aralık 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

BM Özel Elçisi Geir Pedersen 20 Aralık Pazartesi tarihinde Güvenlik Konseyine verdiği de-
meçte, Suriye'deki siyasi bir sürecin 2022'de anlamlı bir yolda ilerleyip ilerlemeyeceğini
araştırma zamanının geldiğini söyledi. Pedersen, son 21 aydır sahadaki durumu "stratejik
bir çıkmaz" olarak nitelendirirken, 2022'de hâlâ keşfedilmesi gereken ilerleme olasılıkları
olduğunu da sözlerine ekledi. Savaşın sona erdirilmesinde çözüme ulaşmak için adım adım
bir yaklaşımın gerekli olduğunu altını çizdi.¹

Garantör ülkeler Türkiye, Rusya ve İran'dan temsilcilerin katılımıyla Kazakistan'ın başkenti
Nur-Sultan'da başlayan Astana'nın 17. turu, 22 Aralık Çarşamba tarihinde sona erdi. Heyet-
ler, Suriye Arap Cumhuriyeti'nin egemenliğine, bağımsızlığına, birliğine ve toprak bütünlü-
ğüne olan güçlü bağlılıklarını yeniden teyit ettiler. Ayrıca terörizmin her biçimi ve tezahü-
rıyla mücadele etmek için iş birliğini sürdürme konusundaki kararlılıklarını dile getirdiler.
Rusya Cumhurbaşkanlığı Suriye Özel Temsilcisi Alexander Lavrentiev, daha önce hükümet
karşısı faaliyetlerde bulunmakla suçlanan yaklaşık 500 kişinin cezaevlerinden serbest bira-
kılması ve arananlar listesindeki 66.000 davanın askıya alınmasıyla tutuklular konusunda
önemli çalışmalar yapıldığını belirtti.²

Japonya, Suriye'deki çatışmalardan zarar gören hastanelere yaklaşık 6 milyon ABD Doları
değerinde hibe yardımı yapacağını duyurdu. Hibe yardımı, Şam kırsalındaki Duma Ulusal
Hastanesi'nde ve Halep'teki başka bir hastanede tıbbi hizmetlerin sağlanması için gerekli
temel altyapının ve tıbbi donanımının restorasyonunu sağlayacak.³

Suriye İnsan Hakları Gözlemevinin derlediği rakamlara göre, 2021 yılında Suriye'deki savaş
nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3 bin 746 oldu.⁴ Bu insanların arasından 1.505'i sivil
ve 360'ı çocuk olarak kaydedildi.⁵

• Suriye Rejimi

Suriye'nin BM Daimî Temsilcisi Bassam Sabbagh, BM Genel Sekreteri Antonio Guterres
tarafından Suriye'deki insani duruma ilişkin yayımlanan raporu ABD ve Avrupa Birliği'nin
uyguladığı tek taraflı ve yasa dışı yaptırımların feci etkileri görmezden gelmekle eleştirdi.
Güvenlik Konseyi toplantısında söz alan Sabbagh, Suriye'de düşmanlıkların sona ermesi için
terör örgütlerinin ortadan kaldırılması ve Türk ve Amerikan işgaline son verilmesi gerekti-
ğini dile getirdi.⁶

1 <https://news.un.org/en/story/2021/12/1108462>

2 <https://astanatimes.com/2021/12/seventeenth-round-of-talks-on-syria-in-nur-sultan-emphasizes-need-for-continued-fight-against-terrorism-on-syrian-territory/>

3 <https://syrianobserver.com/news/72132/japan-grants-6m-aid-to-restore-hospitals-in-syria.html>

4 <https://syrianobserver.com/news/72265/syria-war-killed-over-3700-in-2021.html>

5 <https://syrianobserver.com/news/72265/syria-war-killed-over-3700-in-2021.html>

6 <https://syrianobserver.com/news/72208/syria-criticized-guterres-report-for-ignoring-unilateral-u-s-sanctions.html>

Suriye rejiminin Dışişleri Bakan Yardımcısı Beşar el Cafer, Suudi Arabistan'ın BM Büyükelçisi Abdullah el-Muallimi'nin "Suriye'de savaş bitti deyip BM kararlarına gerek olmadığını iddia etmelerine inanmayın" sözlerine sert eleştiride bulundu. Konuşmasında Esad rejiminin yalanlarının yanı sıra yeniden yapılanma ve güvenliği sağlama konusundaki samimiyetsizliğine dikkat çeken Muallimi, Cafer tarafından "herhangi bir Suudi çalışanı" olarak küçümsendi. Cafer, Riyad'ın Batı gündemine tabi olduğunu sözlerine ekledi.⁷

Petrol ve Maden Kaynakları Bakanı Bassam Tohme, Umman Enerji Dr. Muhammed bin Hamad el Rumaihi ile iki ülke arasında enerji iş birliğini geliştirme yollarını görüştü. Görüşmede ziyaretleri yoğunlaştırmanın yanı sıra, Suriye'deki Petrol Bakanlığı çalışanlarına Umman tarafından eğitim verilmesi konusunda anlaşma yapıldı.⁸

Esmâ Esad'ın hayır kurumu olan Suriye Kalkınma Vakfı programların desteklenmesi ve laboratuvarların geliştirilmesi için Şam'daki Çin Büyükelçiliğinden mali hibe aldı.⁹

İsrail F-16 savaş uçaklarının Lübnan hava sahasından Suriye topraklarına düzenlediği saldırıda bir Suriyeli asker yaralandı. Rusya'nın Suriye'deki Tarafları Uzlaştırma Merkezi Başkan Yardımcısı Tuğamiral Vadim Kulit, Suriye silahlı kuvvetlerinin atılan 12 füzeden 10'unu imha ettiğini söyledi.¹⁰

Yağışların neden olduğu hasarın yerinden edilmiş insanların yaşadığı 24 kampta kaydedildiği doğrulandı. Değerlendirmeyi yapan grup, tüm insani yardım aktörlerini çabaları koordine etmeye, bölgesel bir veri tabanını oluşturmaya ve genel zararları tazmin etmek için hızlı bir mekanizma oluşturmaya çağırıyordu.¹¹

• Fırat'ın Doğusu

Suriye devlet ajansı SANA, Haseke kırsalının kuzeybatısında yer alan Tel Temr ilçesindeki bir kontrol noktasında, ABD kuvvetlerine ait bir konvoyun Suriye rejimi askerleri tarafından durdurularak geri dönmeye zorlandığını bildirdi.¹² Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR) kaynakları ise aralık ayında aynı bölgede ABD devriyelerinin yedinci kez Suriye rejimi tarafından engellendiğini aktardı.¹³

Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden YPG, Kamışlı Havalimanı'ndan Haseke'deki bir su arıtma tesisine giden İranlı 3 mühendis ile 1 Suriyeli şoförü alıkoydu. Olayın ardından, Haseke'de rejim kontrolündeki bölgelerde varlık gösteren İran destekli gruplar, alıkonulan kişilerin

7 <https://syrianobserver.com/news/72271/assad-regime-attacks-saudi-envoy-who-said-dont-believe-them.html>

8 <https://syrianobserver.com/news/72259/agreement-between-syria-and-oman-on-energy-cooperation.html>

9 <https://syrianobserver.com/news/72197/chinese-financial-grant-to-support-syrian-trust-for-development.html>

10 <https://www.jpost.com/breaking-news/russia-says-syria-destroys-10-of-12-israeli-missiles-fired-at-homs-province-ria-686907>

11 <https://syrianobserver.com/news/72148/response-coordinators-issue-statistics-on-camps-affected-by-the-roof-failure.html>

12 <https://sana.sy/tr/?p=247713>

13 <https://www.syriahr.com/en/232204/>

serbest bırakılması için Rusya'dan devreye girmesini istedi. Ancak şu ana kadar Rusya'nın girişimleri sonuçsuz kaldı.¹⁴

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) ile Suriye'nin kuzeydoğusu arasındaki gayriresmî sınır kapısı Fişhabur'un, terör örgütü PKK üyelerinin geçen haftaki saldırısının ardından kapatıldığı duyuruldu. PKK'nın saldırısında polislerin yaralandığını ve araçların zarar gördüğünü belirten Duhok Valisi Ali Tatar, sınırın kapatılmasına PKK'nın sebep olduğunu ifade etti.¹⁵ Uluslararası insani yardım kuruluşları ise sınır kapısının kapatılmasını kaygı verici olarak nitelendirdi.¹⁶

Suriye'nin Derbesiye kasabasında yaşayan bir aile, YPG tarafından talim kampına gönderilen 16 yaşındaki kızlarının geri getirilmesi için kent merkezinde protesto eylemi gerçekleştirdi. Genç kızın ailesi ve akrabaları, YPG'ye bağlı "Asayiş" birimlerinin müdahalesine rağmen gösterilerine devam etti. YPG militanlarını kendini yakmakla tehdit eden genç kızın annesi, "kâfirler ve zorbalı" diye feryat etti.¹⁷

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu 22 Aralık Çarşamba günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 35 tırdan oluşan konvoyun Suriye'nin Haseke vilayetinde bulunan Uluslararası Koalisyon üslerine hareket ettiği bildirildi.¹⁸

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

21-22 Aralık 2021'de yapılan Astana görüşmelerinin sonuç bildirisi yayımlandı. İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'nde artan terör faaliyetlerinden ciddi endişe duyulduğu ifade edilen bildiriye, "İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki insani durumu iyileştirmek için daha fazla çaba gösterme konusunda mutabık kalındı. İdlib ile ilgili tüm anlaşmaları eksiksiz uygulayarak, sahada sükûnetin sağlanması gerektiği vurgulandı" görüşü paylaşıldı.¹⁹

22 Aralık 2021'de Millî Savunma Bakanlığından (MSB) yapılan açıklamada, Barış Pınarı bölgesine saldırmaya çalışan teröristlerin Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) gereken cevabı almaya devam ettiği belirtilerek, "10 PKK/YPG'li teröristin etkisiz hâle getirildiği bölgede, 3 PKK/YPG'li terörist daha etkisiz hâle getirildi. Böylece bölgede etkisiz hâle getirilen terörist sayısı 13 oldu" ifadeleri kullanıldı.

14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkk-suriyede-iranli-3-muhendis-ile-1-suriyeli-soforu-alikoydu/2456146>

15 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-ile-suriye-arasindaki-sinir-kapisi-pkk-saldirilarinin-ardindan-kapatildi/2455740>

16 <https://www.voanews.com/a/closure-of-iraq-syria-border-crossing-worries-aid-groups-travelers/6365880.html>

17 <https://www.syriahr.com/en/231800/>

18 <https://www.syriahr.com/en/231807/>

19 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/astana-garantorleri-suriyede-sivilleri-hedef-alan-terror-gruplarina-karsi-birligini-surdurecek/2454735>

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Eski Irak Başbakan Yardımcısı Baha Araci, Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr'ın Şii İşbirliği Çerçevesi'ne yeni hükûmeti kurabilmeleri için 45 günlük süre tanıdığını, aksi hâlde Sadr'ın bu oluşumdan çekileceğini bildirdiğini açıklamıştır. Şii İşbirliği Çerçevesi liderleriyle yaptığı ikinci görüşmeye değinen Araci, Sadr'ın, Fetih Koalisyonu lideri Hadi el-Amiri ile görüşmeyi reddettiğini belirtmiştir.²⁰

Eski Irak Başbakanı ve Kanun Devleti Koalisyonu lideri Nuri el Maliki başkanlığındaki bir heyetin Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'ni (IKBY) ziyaret ederek IKBY Başbakanı Mesrur Barzani ile görüştüğü belirtilmiştir. Görüşmede Irak'taki son gelişmeler ve seçimlerden sonraki durumun ele alındığı aktarılmıştır.²¹

Irak'ta yaşam koşullarındaki kötüleşmeyi kınamak ve istihdam fırsatlarının arttırılmasını talep etmek için harekete geçen Iraklı gençler haftalardır gösteriler düzenlemektedir. Nasıriye valisinin şiddetli gösterilere direnemeyip istifa etmesinin ardından Nəcəf Valisi Luay el-Yasiri de istifa etmiştir.²² Yolsuzluk ve hizmet eksikleri sebebiyle Sadr'ın Nəcəf vilayet yönetimini ziyaret ettiği ve Sadr'ın, valinin istifasını "doğru yönde atılmış bir adım" olarak memnuniyetle karşıladığı açıklanmıştır.²³

Irak Parlamentosu Dürüstlük Komisyonu, eski Eğitim Bakanı Süha Ali de dâhil olmak üzere üç üst düzey yetkiliyi yolsuzlukla ilgili suçlamalara ilişkin soruşturmaya çağırmıştır. Mahkeme, mevcut belgeler ışığında, yolsuzluk ve kamu kaynaklarının israfını ispatlayan yeni delillerin ortaya çıkması üzerine kapatılan iki davanın yeniden açılmasına karar vererek "eski" yetkilileri soruşturmaya tekrar başlamıştır.²⁴

Suudi Arabistan ile Irak'ın güneyindeki Musenna vilayetini birbirine bağlayan ana sınır kapılarından birinin yeniden açılmasının Suudi Arabistan tarafının onayına kaldığı duyurulmuştur. Irak Sınır Kapıları İdaresi Başkanı Ömer el-Veli, sınır kapısının açılmasının bölge halkının ekonomik seviyesini yükseltmesinin yanı sıra Iraklı işçi çalıştırmayı ve iki ülke arasındaki ticareti artırmayı hedefleyeceğini söylemiştir.²⁵

Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed el-Sahaf, Irak'ın, Polonya sınırında mahsur kalan yüzden fazla göçmeni Erbil ve Bağdat havaalanlarından ülkelerine geri göndereceğini ifade

20 <https://www.basnews.com/tr/babat/731262>

21 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/21122021>

22 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/24/governor-iraq-najaf-resigns-protests>

23 <https://ina.iq/eng/16311-al-sadr-corruption-in-najaf-municipality-needs-a-serious-stance.html>

24 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Judiciary-summons-former-Minister-of-Education-to-an-investigation-into-a-corruption-case>

25 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/261220213>

etmiştir.²⁶ Sahaf, sürecin Litvanya, Erbil ve Bağdat havalimanları ile koordineli yürütüldüğünü sözlerine eklemiştir.

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin Tahran'a yaptığı bir ziyarette, İran ile ABD'nin İran'ın nükleer emelleri konusunda doğrudan müzakere yapması zamanının geldiğini dile getirmiştir.²⁷ Hüseyin, "İrak'ın çıkarı iki tarafın bir masa etrafında oturup konuşmasına yardımcı olmak. Biz bunu Amerikalılara önerdik; hatta bu teklifi İran'a Tahran ziyaretimizden önce yaptık. ABD ve İran tarafları arasında doğrudan bir toplantı gerçekleşecek" ifadelerinde bulunmuştur.

Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed Sahaf, Belarus-Polonya sınırında mahsur kalan 110 göçmenin dönüşü için Polonya'daki Irak Büyükelçiliği ile temasa geçtiklerini ifade ederek, bu göçmenlerin alınacak karar doğrultusunda dönebileceklerini açıklamıştır.²⁸ Bununla beraber geçen ay Manş Denizi'ni geçmeye çalışırken botlarının havası inince boğulan 16 Iraklı Kürt göçmen ve mültecinin cesetleri Irak'a iade edilmiştir.²⁹

• Güvenlik

Fetih Koalisyonu lideri Hadi el-Amiri, ABD kuvvetlerinin Irak'ta eğitim ve destek kisvesi altında kalmaya devam etmesini Irak'ın egemenlik haklarının ihlal edilmesi olarak gördüklerini açıklamıştır. Amiri, Irak hükûmetinin askerî eğitmenlere ve danışmanlara ihtiyacı varsa bu personellerin "nerede olduklarını, sayılarını ve görevlerini" netleştiren bir sözleşme hazırlaması gerektiğini öne sürmüştür.³⁰ Japonya'nın Bağdat Büyükelçisi Kotaro Suzuki'yi kabul eden Amiri, Japonya'nın Irak'ta istikrarı destekleme konusunda sarf ettiği çabalar için teşekkürlerini sunmuştur.³¹

ABD liderliğindeki Uluslararası Koalisyon'a ait bir tedarik konvoyu, Anbar'da yol kenarına yerleştirilen bir bombanın patlaması sonucu zarar görmüştür. Saldırıdan kısa bir süre önce Divaniye ve Babil'i birbirine bağlayan bir yolda koalisyon konvoyunun saldırıya uğradığı belirtilmiştir.³²

Irak, ABD askerlerinin çekilmesinin ardından militan saldırılara müdahale hakkında askerî tatbikat düzenlemiştir. Iraklı yetkililere göre, tatbikat, ABD muharebe birliklerinin ülkedeki Ayn el-Esad ve Harir askerî üslerinden çekilmesiyle gerçekleşmiştir³³ Ancak üst düzey bir

26 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/261220212>

27 <https://menafn.com/1103446494/Qatar-Iraq-calls-for-direct-Iran-US-nuclear-talks>

28 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/73864-Irak:-Polonya-sinirindaki-110-gocmen-geri-donuyor>

29 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/26/bodies-of-16-people-drowned-in-channel-repatriated-to-iraq>

30 <https://www.tasnimnews.com/en/news/2021/12/26/2632716/iraqi-alliance-underlines-need-for-withdrawal-of-all-us-forces>

31 <https://ina.iq/eng/16341-al-amiri-appreciates-japanese-role-in-supporting-stability-in-iraq.html>

32 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/The-attack-resulted-in-no-human-casualties-according-to-the-source>

33 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/261220211>

Irak askerî lideri, kuvvetlerin IŞİD kalıntıları ve diğer aşırı gruplarla mücadele etmek için ABD liderliğindeki koalisyonun desteğine ihtiyaç duymaya devam edeceğini vurgulamıştır.

• Ekonomi

İran Ulaştırma ve Kentsel Kalkınma Bakanı Rüstem Gasımi, Irak-İran arasındaki demiryolu projesi de dâhil olmak üzere çeşitli projeleri görüşmek üzere Bağdat'ı ziyaret etmiştir. Görüşmede; iş geliştirme, yatırım ve ekonomik projelerini gerçekleştirmek için ulaşımın öneme dikkat çekilmiştir.³⁴

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi'nin ekonomi danışmanı Mazhar Muhammed Salih, Irak'ın kalan iç ve dış borcunun 79 milyar dolar civarında olduğunu duyurmuştur. Borçları, alındıkları dönem ve borçlanma sebebine göre tasnif eden Muhammed Salih, petrol gelirlerinin bu borçları ödeme konusunda temel kaldıraç olduğunu sözlerine eklemiştir.³⁵

Enerji Bilgi İdaresi (EIA), ABD'nin Irak'tan ham petrol ithalatının geçen hafta itibarıyla günde 359 bin varile yükseldiğini açıklamıştır. Haftalık raporda genel itibarıyla petrol ithalatının düştüğü belirtilmektedir.³⁶

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Çocuk İslahı Dairesi Genel Müdürü Emin Haşim, kendilerine bağlı departmanlarda IŞİD unsurlarının yaşları 9 ila 18 arasında değişen 100 ila 140 çocuğunun bulunduğunu duyurmuştur. Irak makamları, 2017 yılında terör örgütü IŞİD'e karşı yürütülen savaşta ölen ebeveynlerinin uyruklarını doğruladıktan sonra yaklaşık 828 çocuğu ülkelerine iade ettiklerini açıklamıştı.³⁷

Irak İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Halid el-Muhana, Irak'ın intihar oranlarında endişe verici bir artış gördüğünü, bu yıl yüzlerce Iraklı'nın intihar ettiğini söylemiştir. Aktarılanlara göre Muhana, "2021 yılında kayıtlı intihar sayısı 772, geçen yıla göre 100 vaka artış var" demiştir. Muhana, intihar edenlerin yaklaşık yüzde 60'ının erkek, yüzde 45'inin kadın olduğunu ve Irak'ta intiharların artmasına neden olan faktörlerin yüksek suç oranları, şiddet, finansal zorluklar, yasal sorunlar, çocuk istismarı, ihmal ve eş sorunlarından kaynaklandığını vurgulamıştır.³⁸

Irak'ın 11 Aralık'taki yüzüncü yıl kutlamalarına katılan Başbakan Mustafa el-Kazımi, tüm Iraklıları, Irak'ın ortak iyiliği uğruna onları neyin böldüğünü değil birleştirdiğini hatırlamaya çağırmıştır.³⁹

34 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-and-Iran-discuss-issues-of-common-interests-including-the-railway-connection>

35 <https://ina.iq/eng/16346-al-kadhimi-advisor-79-billion-in-iraqs-domestic-and-foreign-debt.html>

36 <https://shafaq.com/en/Economy/U-S-upscals-crude-imports-from-Iraq-EIA-says>

37 <https://www.basnews.com/tr/babat/730681>

38 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/25122021>

39 <https://www.voanews.com/a/in-2022-iraq-to-struggle-for-sovereignty-amid-tug-of-war/6355925.html>

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

20 Aralık tarihinde IKBY Parlamentosu grup başkanvekilleri toplanmıştır. Toplantıda mevcut Yüksek Seçim Kurulu Konseyinin aktifleştirilmesi ya da yeni bir konseyin seçilmesi görüşünde uzlaşmıştır.⁴⁰ 23 Eylül 2019 tarihinde yasal hakkı sona eren Yüksek Seçim Kurulu Konseyinin yeniden kurulması için perde arkasında siyasi partiler arasında görüşmeler başlamıştır. Öte yandan 22 Eylül 2022 tarihinde yapılması planlanan IKBY parlamento seçimleri de toplantının gündeminde yer etmiştir. Bununla birlikte IKBY Anayasası'nın yeniden yazılması da ele alınmaktadır. Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) seçimleri vaktinde ve tek bölge sistemi ile yapılmasını vurgularken Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ve Goran Hareketi (GH) parti içi sorunlar ile uğraşmasından dolayı seçimlerin bir yıl ertelenmesini ve çoklu bölge sistemi ile yapılması görüşünü desteklemektedir. 10 Ekim Irak genel seçimlerinden sonra Yeni Nesil Hareketi (YNH) ise seçimlerin vaktinde ve çoklu bölge sistemi ile (IKBY'yi il bazına dağıtılarak Erbil, Süleymaniye, Duhok ve Halepçe bölgelerine ayrılması) yapılmasını tercih etmektedir. Öte yandan KDP dışında bütün siyasi partiler 12 Mayıs 2018 yılında yapılan IKBY genel seçimlerinin sonuçlarına göre yeni bir Yüksek Seçim Kurulu Konseyi kurulmasını istemektedir.⁴¹

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Türkiye'nin Bağdat Büyükelçisi Ali Rıza Güney, İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrec Mescidi ve İtalya Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio ile ayrı ayrı bir araya gelmiştir. Erbil'de yapılan görüşmelerde bölgede istikrarın korunmasında koordinasyonun önemi vurgulanmıştır. Barzani, 21 Aralık'ta bir araya geldiği Büyükelçi Güney ile Irak ile IKBY'nin Türkiye ile ilişkilerini, siyasi süreci, seçimleri ve Irak genelindeki durumunu görüşmüştür. IKBY Başkanlığından yapılan açıklamaya göre, Irak'taki durum, "seçim sonuçlarıyla ilgili anlaşmazlıkların aşılması çabaları, Irak'ta yeni bir hükûmetin kurulması, terör tehdidi ve IŞİD saldırıları" görüşmede ele alınan konular arasında yer almıştır. Barzani ve Güney görüşmede özellikle ekonomik alanda ilişkilerin geliştirilmesine odaklanarak bölgede barış ve istikrarın korunması için karşılıklı yardımlaşma ve koordinasyonun önemini vurgulamıştır.⁴² 22 Aralık'ta İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrec Mescidi ile bir araya gelen Barzani, görüşmede sorunların çözümü için diyalogun sürdürülmesinin önemini vurgulandığı ve terör tehlikesi ile IŞİD'in son saldırı ve tehditlerinin değerlendirildiğini bildirmiştir. 23 Aralık'ta Barzani ve Bakan Di Maio ile gerçekleşen görüşmede Barzani, İtalya'nın IŞİD ile mücadelede verdiği destek, Peşmerge güçlerinin eğitimi ve IKBY'ye sunduğu insani yardımlar için teşekkür etmiştir. Di Maio ise, ABD askerlerinin Irak'tan çekilmesi sürecine değindi ve Irak ile IKBY'ye yönelik İtalyan desteğinin devam edeceğini vurgulamıştır.⁴³

40 <https://www.awene.com/detail?article=63533>

41 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=9364

42 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2212202122>

43 <https://nrttv.com/detail/6151>

KDP ve KYB IKBY'deki mevcut sorunların çözümü için beraber çalışma anlaşmasına varmıştır.⁴⁴ İki parti heyeti arasında gerçekleşen toplantıdan sonra yapılan açıklamaya göre, 10 Ekim seçimlerinin ardından Irak'taki siyasi durum ile Bağdat'ta koalisyon hükûmeti kurma çalışmaları kapsamında Kürtlerin siyasi hakları ve Kürt partilerinin olası ittifakı gibi konular ele alınmıştır. Süleymaniye'de gerçekleştirilen toplantıda IKBY'de tarafların dengeli ve uzlaşıcı bir anayasa için nasıl bir yol haritası izleyecekleri ve hangi esaslar üzerinde ilerleyecekleri değerlendirilmiştir. Toplantıda ayrıca IŞİD'in Kerkük ve diğer tartışmalı bölgelerdeki olası saldırı girişimleri de ele alınmıştır. ESTA medya ağına açıklama yapan KYB Politbüro üyesi İmad Ahmed, görüşmenin çok olumlu geçtiğini ancak Kerkük Valiliği ve Irak Cumhurbaşkanlığı gibi konuları görüşmediklerini dile getirmiştir.⁴⁵

22 Aralık tarihinde Kanun Devleti Koalisyonu Başkanı Nuri el-Maliki liderliğindeki Koordinasyon Çerçevesi heyeti Erbil'i ziyaret etmiştir. Şii grubun heyeti, Neçirvan Barzani, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) lideri Mesud Barzani, KDP politbürosu ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Politbürosu ile ayrı ayrı bir araya gelmiştir. Irak'taki siyasi gelişmelerin konuşulduğu görüşmelerde, 10 Ekim'de yapılan seçimlerin sonuçları, açıklanan sonuçlara yapılan itirazlar ele alınarak Erbil-Bağdat sorunları ve çözüm yolları da değerlendirilmiştir. Görüşmelerde tarafların seçim sonuçlarına yönelik itirazlarıyla birlikte ülkenin durumunu göz önünde bulundurmaları ve ülkenin geleceğini düşünerek hareket etmeleri hususunda görüş birliğine varıldığı açıklanmıştır. Sorunların çözümü için ortak bir anlayışa varılması gerektiğinin kaydedildiği görüşmelerde, vatandaşların taleplerine cevap verecek bir hükûmetin kurulması için çalışılması ve kurulacak hükûmetin ülkenin istikrarını koruması gerektiği belirtilmiştir.⁴⁶ Neçirvan Barzani, IKBY'nin hiçbir zaman sorunların bir parçası olmayacağını kaydederek IKBY'nin sorunların çözümüne ve Iraklı taraflar arasında gerçek ortaklığa ulaşılması için yardımcı faktör rolünü sürdüreceğini dile getirmiştir.⁴⁷

• Güvenlik

ABD Bağdat Büyükelçisi Matthew Tueller, 20 Aralık tarihinde Erbil'deki IKBY Peşmerge Bakanlığını ziyaret ederek IKBY Peşmerge Bakanı Şores İsmail ile bir araya gelmiştir. IKBY Peşmerge Bakanlığından yapılan açıklamada, Büyükelçi Tueller ve beraberindeki heyetin İsmail ile bir araya geldiği bildirilmiştir. IKBY Peşmerge Bakan Yardımcısı Serbest Lezgin ve IKBY Peşmerge Bakanlığı Sekreteri Cebbar Yaver'in de katıldığı görüşmede, her iki taraftan askerî yetkililer de hazır bulunmuştur. Terör örgütü IŞİD'in son saldırılarının konuşulduğu görüşmede İsmail, ABD Ordusunun Peşmerge'ye desteğine değinerek, taraflar arasındaki askerî iş birliğinin devam etmesi gerektiğini vurgulamıştır. IŞİD ile mücadelenin ilk dönemlerinde ABD ordusu ve Uluslararası Koalisyon güçlerinin büyük etkisi olduğunu kaydeden

44 <https://esta.krd/118101/>

45 <https://esta.krd/118101/>

46 <https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/23122021>

47 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2212202120>

İsmail, söz konusu güçlerin IŞİD'in tüm bölgede yenilmesinde etkisinin olduğunu belirtmiştir. ABD ile iş birliğini önemsediklerini söyleyen İsmail, IKBY Peşmerge Bakanlığı ile Irak Savunma Bakanlığı arasındaki ilişkilerin iyi bir seviyede olduğunu ve güvenlik boşluğunun olduğu bölgelerle ilgili ortak çalışmalarının devam ettiğini ifade etmiştir.⁴⁸

IKBY Terörle Mücadele Birimi (TMB), Erbil'de IŞİD mensubu bir grubun, "terörist" eylemler düzenlemeyi planladığı gerekçesiyle tutuklandığını duyurmuştur. TMB'den yapılan açıklamada, Erbil'de IŞİD'e bağlı olan "Kuzey Bağdat Vilayeti" adlı hücrenin ortaya çıkarıldığı ve üyelerinin gözaltına alındığı duyurulmuştur. TMB, grup üyelerinin itiraflarının yer aldığı bir videoyu da kamuoyuyla paylaşmıştır. Grup üyelerinden 25 yaşındaki Muhammed Abdulkarim, "Kamaran Kerim ve İsmail Süseyi'nin söylemleri yüzünden cihatçı fikirlerim oluştu" sözlerini kullanmıştır.⁴⁹

• Ekonomi

Erbil İl Turizm Genel Müdürlüğünden İsmail Minehan, 2021 yılında yaklaşık 2 milyon turistin Erbil'i ziyaret ettiğini açıklamıştır. Minehan açıklamasında, 2021 yılında Erbil'e 25 Aralık tarihine kadar 1 milyon 971 bin 522 turist ziyaret gerçekleştirdiğini belirtmiştir.⁵⁰

IKBY yetkililerinin açıklamalarına göre Bağdat, kasım ayı için memur ödemelerinin yapılması için gerekli 200 milyar dinar tutarındaki finansmanı Erbil'e göndermemiş ve bu nedenle de maaş ödemeleri aksamıştır. 2022 yılından itibaren Bağdat'ın aylık 200 milyar dinarı göndermeyeceği de öne sürülmektedir.⁵¹ Erbil yönetimi bu iddiaları reddetmektedir. IKBY'nin Bağdat temsilcisi Fars İsa 2022 yılı bütçesinin onaylanmasına kadar aylık 200 milyar dinarın Bağdat tarafından ödeneceğini belirtmiştir.⁵²

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 380 bin 275'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 7 bin 93 olarak kaydedilmiştir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 371 bin 176'ya ulaşmıştır.⁵³

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Ulusal Borç Yönetimi Merkezi (National Debt Management Centre-NDMC), 2021 yılı için 125 milyar riyal (33,3 milyar dolar) borç planı oluşturduğunu açıkladı. Suudi Ara-

48 <https://www.awene.com/detail?article=63539>

49 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/1812202111>

50 دوو ملیون گهشتیار هاتونته ههولیر (basnews.com)

51 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=9335

52 <https://www.awene.com/detail?article=63544>

53 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/1812202111>

bistan Maliye Bakanı ve NDMC Başkanı Muhammed bin Abdullah Al-Jadaan, 2021'de yükselen borçların %60,5'inin yerel kaynaklı olduğunu, %39,5'inin ise uluslararası borçlardan oluştuğunu ifade etti.⁵⁴

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan'ın, Irak'ın arabuluculuk yaptığı Suudi Arabistan ile müzakerelerin yeni turuna katılmak için Tahran'ın hazır olduğunu ifade ettiği belirtildi. Hüseyin Emir Abdullahiyan'ın Iraklı mevkidaşı Fuad Hüseyin ile ortak basın toplantısı düzenlediği, Tahran'ın Riyad'a pratik tekliflerde bulunduğu ve bu tekliflerin Suudi yetkililer tarafından olumlu görüldüğü ifade edildi. İran dışişleri bakanı, Suudi Arabistan ile diplomatik ilişkileri normalleştirmek için teknik heyetlerin ziyaretine dair gerekli hazırlıkları yapmaya hazır olduklarını belirtti. Ancak müzakerelerin ne düzeyde gelişme sağlayacağına dair emin olmadıklarını da ifade etti.⁵⁵ Ek olarak, Suudi Arabistan'ın yumuşayan ilişkilerin bir göstergesi olarak üç İranlı diplomata vize vermeyi kabul ettiği belirtildi.⁵⁶

Suudi Arabistan Sivil Havacılık Otoritesi Başkanı Abdülaziz al-Duailej, ülkedeki havaalanı işletmecilerini holding şirketlerine dönüştürmeyi ve bazılarını nihai özelleştirme amacıyla bağımsız varlık fonlarına devretmeyi planladıklarını açıkladı. Abha Uluslararası Havalimanı'nın özelleştirme sürecinde olduğu ve son teknik ve ekonomik çalışmaların sürdürüldüğü belirtildi. Taif ve Qassim'deki Havalimanlarının da özelleştirme için teklif edildiği, krallığın havacılık sektöründeki yatırım taleplerinin de incelendiği ifade edildi. 22 havalimanının kurulacak holding şirketleri için ayarlanacağı, inşa, işletme ve yönetim süreçlerininse takip edileceği belirtildi. Sonrasında ise piyasaya koyulmak üzere Kamu Yatırım Fonu'na devredileceği ifade edildi.⁵⁷

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE Devlet Başkanı Diplomatik Danışmanı Enver Gargaş Twitter hesabı üzerinden yaptığı bir paylaşımda BAE ile Katar arasındaki sorunların bittiğini vurguladı. Gargaş mesajında, "BAE'nin Katar Ulusal Gününü kutlaması, Arap Körfezi ülkeleri arasındaki gelenekleri aşan olumlu çağrışımlar ve mesajlar taşıyor" ifadelerini kullandı.⁵⁸ Gargaş ayrıca ülkesinin komşu devletlerle farklılıkları sona erdirmeyi ve Arap hükûmetleriyle iş birliğini güçlendirmeyi amaçladığını belirtti.⁵⁹

Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum ve eski eşi Prenses Haya arasında İngiltere mahkemelerinde görülen davada, Muhammed bin Raşid'in Prenses Haya'ya 500 milyon

54 <https://www.middleeastmonitor.com/20211224-saudi-arabia-completed-33-3bn-borrowing-plan-in-2021/>

55 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/iran-ready-to-resume-tension-easing-talks-with-saudi-arabia/2456014>

56 <https://www.reuters.com/world/middle-east/irans-foreign-minister-says-riyadh-grant-visas-iranian-diplomats-2021-12-23/>

57 <https://www.reuters.com/markets/deals/saudi-arabia-plans-airport-takeovers-privatisations-asharq-al-awsat-reports-2021-12-20/>

58 <https://twitter.com/AnwarGargash/status/1472453648361926656?s=20>

59 <https://www.middleeastmonitor.com/20211220-uaes-conflict-with-qatar-over-says-official/>

sterlin civarında bir tutar ödemesine karar verildi. Söz konusu kararın özellikle Dubai Emiri tarafından Prenses Haya ve çocuklarına yönelik oluşturduğu tehditten onların korunması için alındığı ifade edildi. Davaya bakan Yargıç Moor yazılı kararında, Haya ve çocuklara yönelik "benzersiz ana tehdidin" doğrudan Şeyh Muhammed bin Raşid Al Maktum'dan geldiğini belirtti. Kararlaştırılan meblağ bir İngiliz mahkemesinde verilmiş en yüksek tutar olarak kayıtlara geçti.⁶⁰

• Katar

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ile Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman Al Sani arasında bir telefon görüşmesi gerçekleştiği belirtildi. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ned Price da yaptığı bir açıklamada görüşmeyi doğruladı ve Blinken, Afganların ve yabancı uyrukluların Afganistan'dan güvenli şekilde tahliye edilmesi sürecinde gösterdiği yardımdan dolayı Katar'a teşekkürlerini ilettiğini ifade etti.⁶¹ Görüşme sonrasında ABD'li üst düzey diplomat Twitter hesabından yaptığı paylaşımda Katarlı mevkidaşı ile yaptığı görüşmeye değinerek, Katar'ın Ulusal Günü'nü de tebrik etti.⁶²

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu Türk ve Katarlı şirketlerin Kabil Uluslararası Havalimanı da dâhil olmak üzere, Afganistan'da 5 havalimanını işletmek için bir mutabakat zaptı imzaladığını duyurdu. İki ülke arasında bu konuda iş birliği yapılmasını öngören anlaşma ise Mevlüt Çavuşoğlu'nun Türkiye-Katar Yüksek Stratejik Komitenin yedinci toplantısı dolayısıyla Katar'da bulunduğu sırada yapıldığı belirtildi.⁶³ Kabil Havalimanı'nın yanı sıra Kandahar Uluslararası Havalimanı, Mezar-ı Şerif Uluslararası Havalimanı, Khost Havalimanı ve Herat Havalimanı'nın işletilecek diğer limanlar olduğu ifade edildi.⁶⁴

Reuters tarafından yapılan özel bir habere göre Katar ABD limanlarına en az 10 milyar dolar tutarında yatırım yapmayı planlıyor ve söz konusu girişim için uluslararası bankalarla görüşme hâlinde. Finans sektöründen kaynaklar, Doha'nın ABD'nin doğu kıyısı çevresindeki limanları hedeflediğini belirtirken, girişimin henüz ön aşamada olduğunu ifade etti.⁶⁵

• Yemen

ABD donanmasının Kuzey Arap Denizi'nde Yemen'de Husilere gönderildiği düşünülen içi silah dolu bir gemiye el koyduğu bildirildi. ABD 5. Filosu tarafından yapılan açıklamada uluslararası sularda vatansız bir geminin rutin bayrak doğrulama kontrollerinin yapıldığı sırada ge-

60 <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/21/ruler-of-dubai-ordered-to-pay-divorce-settlement-that-could-exceed-500m>

61 <https://www.dohanews.co/blinken-in-talks-with-qatar-fm-as-us-authorises-aid-to-afghanistan/>

62 <https://twitter.com/SecBlinken/status/1473744349959794689?s=20>

63 <https://www.trtworld.com/turkey/turkiye-qatar-sign-deal-to-jointly-operate-kabil-airport-52930>

64 <https://www.republicworld.com/world-news/rest-of-the-world-news/turkey-qatar-to-discuss-management-of-afghanistans-five-airports-with-taliban.html>

65 <https://www.reuters.com/markets/europe/exclusive-qatar-targets-10-billion-investments-us-ports-sources-2021-12-21/>

mide yaklaşık 1,400 AK-47 saldırı tüfeği ve 226.600 mermi bulunduğu belirtildi. Açıklamada geminin İran menşeli olduğu ve Yemen'deki Husilere yasa dışı silah ticareti yapmak için daha önceden de kullanılan bir rota boyunca uluslararası sularda ilerlediği ifade edildi. El konulan gemideki mürettebatın da kendilerini Yemen uyruklu olarak tanıttığı açıklandı.⁶⁶

Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap Koalisyonu güçlerinin Husilerin kontrolü altındaki başkent Sanaa'da bulunan Sanaa Uluslararası Havalimanı'ndaki askerî hedeflere yönelik hava saldırısı düzenlediği duyuruldu. Saldırıları, koalisyon güçleri tarafından da doğrulandı. Konu hakkında yapılan açıklamada "meşru askerî hedeflerin" vurulduğu belirtildi. Koalisyonun operasyondan önce sivilleri bölgeyi boşaltmaları için uyardığı açıklandı. Diğer taraftan havaalanında çalışan bir kaynağın verdiği ifadelerle göre hava saldırısı sırasında limanın zarar gördüğü ifade edildi. İsminin açıklanmaması koşuluyla konuşan kaynak, havaalanındaki gümrük dairesi de dâhil olmak üzere çok sayıda bina ve asfaltın hedef alındığı ve saldırı sonucunda tesislerde yangın çıktığını belirtti.⁶⁷

Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap Koalisyonu'nun askerî sözcüsü Turki el Maliki düzenlediği basın toplantısında İran'a yönelik suçlamalar dile getirdi. Husilerin Marib'e yönelik gerçekleştirdiği saldırıların doğrudan geçen günlerde koronavirüs sebebiyle ölen İran'ın Sanaa Büyükelçisi Hasan Irlu tarafından yönetildiğini belirten El Maliki, İran destekli Lübnan Hizbullahı'nın da Husilere destek verdiğini ifade etti.⁶⁸

• Kuveyt

Kuveyt Dışişleri Bakanı ve Kabine İşleri Devlet Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır Al-Muhammed Al-Sabah ve İngiltere Dışişleri Bakanı Liz Truss arasında bir görüşme gerçekleşti. Görüşmenin Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ve İngiltere arasında yapılan toplantıların oturum aralarında gerçekleştiği belirtildi. Şeyh Dr. Ahmed Nasır'ın İngiltere ile derin ve köklü ilişkilere vurgu yaptığı ifade edildi. İngiltere'nin 1991'de Kuveyt'in kurtuluş savaşında büyük bir rol oynadığı ve tarihî, stratejik ilişkilerin sürdürüldüğü belirtildi. İkili ilişkilerin tüm alanlarda gelişmesinin hedeflendiği ifade edildi. Ticaret ve yatırım alanları hakkında görüşüldüğü belirtildi. Sağlık sistemi, koronavirüsle mücadele, eğitim, gıda güvenliği, bilgi teknolojisi, yapay zekâ ve siber güvenlik alanlarında da iş birliği üzerine görüşüldü.⁶⁹

Başbakan Yardımcısı ve Savunma Bakanı Şeyh Hamad Cabir Al-Ali Al-Sabah, Irak'ın ve Mısır'ın Kuveyt büyükelçileri ile bir araya geldi. İkili ilişkilerin güçlendirilmesi için atılabilecek adımlar hakkında görüşüldüğü belirtildi. Irak Büyükelçisi Al-Menhel Al-Safi ile ortak çıkarlar üzerine konuşulduğu ifade edildi. Mısır Büyükelçisi Osama Shaltout ile ise ortak çalışma

66 https://www.washingtonpost.com/world/us-navy-says-it-seizes-arms-from-iran-likely-bound-for-yemen/2021/12/22/51ac88f6-63a9-11ec-9b51-7131fa190c5e_story.html

67 <https://www.middleeasteye.net/news/yemen-sanaa-airport-saudi-led-coalition-bombing-unsafe-damaged>

68 <https://yeniyeemen.net/tr/p-218770>

69 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3018389&Language=en>

alanları, iş birliği ve bölgesel, uluslararası gelişmeler hakkında görüşüldüğü belirtildi. İki büyükelçinin de bakanı Kahire'ye ve Bağdat'a davet ettiği ifade edildi.⁷⁰

• Umman

Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr Hamad Al Busaidi, KİK-İngiltere müzakerelerinin oturma arasında İngiliz mevkidaşı Liz Truss ile bir araya geldi. Görüşmede iki ülke arasındaki tarihî bağlara değinildiği belirtildi. İki ülkenin de çeşitli alanlarda ikili ilişkileri geliştirmeye olan bağlılıkları teyit edildi. Ortak iş birliği, ekonomi ve yatırım alanlarında ilişkilerin geliştirilmesinin altı çizildi. İki bakanın da bölgesel ve uluslararası meseleler hakkında fikir alışverişinde bulunduğu belirtildi, dünyanın her yerinde güvenlik ve istikrarın önemini vurgulandığı ifade edildi.⁷¹

Umman'ın 20 Şubat 2022'de Turizm ve Gayrimenkul Fırsatları Muskat Forumu'na ev sahipliği yapacağı açıklandı. Umman'dan ve Umman dışından 100 yatırımcı ve iş insanının foruma katılım göstereceği belirtildi. Forumun Umman'da turizm yatırımlarına dair oturumlar içereceği, yatırımcıların mülk sahibi olma, çalışma ve kalıcı ikametgâh alma gibi haklar üzerine bilgilendirmelerde bulunacağı ifade edildi. Forumda çeşitli turizm projelerinin de imzalanabileceği belirtildi.⁷²

• Bahreyn

Al Wefaq Ulusal İslam Cemiyeti (The Al Wefaq national Islamic Society) isimli sivil toplum kuruluşu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Antonio Guterres'e bir mektup göndererek Bahreyn yönetiminin, vatandaşlarını İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde belirtilen temel haklarından mahrum bıraktığını ifade etmiştir. 2016 yılında yargı kararıyla Bahreyn'de kapatılan siyasi parti geçen haftalarda Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta Bahreyn'de insan hakları ihlalleri konusunu ele alan raporun tanıtımı için bir basın toplantısı gerçekleştirmişti. Söz konusu toplantı Bahreyn makamları tarafından kınanmış, Lübnan'a bu tarz etkinliklere izin verilmemesi için çağrıda bulunulmuştu.⁷³

Bahreyn, BAE ile ortak yürüttüğü proje kapsamında ilk uydusunu uzaya fırlattı. Light-1 isimli mini uydu ABD'li SpaceX şirketi tarafından uzaya gönderildi. Uzayda çeşitli gözlemler yapmak üzere gönderilen uydu, yörüngeye yerleştirilmeden önce bir süre Uluslararası Uzay İstasyonu'na bağlı kalacak. Söz konusu gelişme Bahreyn'in ilk uzay görevi olarak dikkat çekmektedir.⁷⁴

70 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3018461&Language=en>

71 <https://cdn-3.timesofoman.com/article/110802-sayyid-badr-meets-british-counterpart>

72 <https://cdn-3.timesofoman.com/article/110928-oman-to-host-forum-for-tourism-real-estate-shortly>

73 <http://bahrainmirror.com/en/news/60763.html>

74 <https://www.newsofbahrain.com/bahrain/77518.html>

Bahreyn Dışişleri Bakanı Abdullatif bin Raşid Al Zayani, KİK-İngiltere arasında gerçekleştirilen toplantıda Bahreyn heyetine başkanlık etti. Toplantı için Londra'da bulunan Bahreynli bakan, oturum aralarında İngiliz mevkidaşı Elizabeth Truss ile ikili bir görüşme gerçekleştirdi. Bakan Al Zayani ülkesinin güvenlik, siyaset, ekonomi gibi çeşitli alanlarda İngiltere ile iş birliğini güçlendirme noktasındaki istekliliğini teyit etti.⁷⁵

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah el-Sisi, Rus mevkidaşı Vladimir Putin ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Mısır Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamada görüşmenin iki ülkenin Libya'daki krizi çözmek için karşılıklı iş birliğinin ve yoğun çabaların önemini yansıttığı dile getirilmiştir.⁷⁶

Mısır, Alman Diehl Defence şirketinden 16 IRIS-T SL orta mesafeli füze satın almıştır. Satış Alman Şansölyesi Angela Merkel'in görevi bırakmadan önce gerçekleştirilmiş olması dikkat çekmiştir.⁷⁷

Libya Çalışma ve Rehabilitasyon Bakanı Ali Al-Abed, Mısırlı mevkidaşı Mohamed Saafan ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Burada konuşan Al-Abed, Libya'nın yeniden inşası için yaklaşık 1 milyon Mısırlı işçiye ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Saafan ise Libya'nın ihtiyaç duyduğu iş gücü için gerekli gereksinimleri karşılamaya istekli olduklarını dile getirmiştir.⁷⁸

• Libya

Libya'da yetkili kurul, 24 Aralık'ta yapılması ön görülen seçimlerin bir ay ertelenmesini önermiştir. İç savaşı bitiren uzlaşma ve kurulan geçiş hükûmetinin amacı böylece yerine getirilememiştir.⁷⁹ Seçimleri izlemekle sorumlu komite, Temsilciler Meclisi Başkanı ve Halife Hafter'in siyasi müttefiki ve aynı zamanda başkanlık seçimlerinde aday olan Akile Salih'e konuyla ilgili gönderdiği bir mektupta, "Seçimlerin, 24 Aralık 2021 şeklinde belirlenen tarihte yapılmasının imkânsız olduğunu size bildiriyoruz" ifadesini kullanmıştır. Libya Meclisi Seçim Komitesinin mektubunda ayrıca Salih'e "görevine yeniden başlaması, parlamento başkanlığını üstlenmesi ve oturumları yönetmesi" çağrısında bulunulmuştur. Öte yandan Libya Ulusal Birlik Hükûmeti (UBH) kaynaklarından alınan bilgiye göre, devlet başkanlığı adaylığı

75 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterholdsmeetingwithBritishSecretaryofStateforForeignCommonwealthandDevelopment.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlz0N1%2bDlcR081B507fgFDZmFErZVo%3d>

76 <https://www.libyaobserver.ly/news/egypt-russia-agree-work-together-libyan-crisis>

77 <https://www.middleeastmonitor.com/20211224-report-egypt-to-receive-advanced-german-anti-missile-defence-system/>

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20211221-libya-needs-1m-egyptian-workers-for-reconstruction-says-minister/>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/podcast/libya-da-secimler-yapilamiyor/2456003>

nedeniyle görevine ara veren Başbakan Abdulhamid Dibeybe de yeniden görevine başlamıştır.⁸⁰ Libya Ulusal Yüksek Seçim Komisyonu tarafından yapılan yazılı açıklamada ise Ulusal Yüksek Seçim Komisyonunun Libya’da yönetimin barışçıl bir şekilde el değiştirebilmesi için özgür ve şeffaf bir seçim yapılması görevini üstlendiği kaydedilmiştir. Açıklamada, “Komisyon, Temsilciler Meclisi ile koordineli olarak seçimlerin birinci turunun bir ay sonrasına yani 24 Ocak 2022 tarihine ertelenmesini öneriyor” ifadelerine yer verilmiştir.⁸¹

Seçimlerin ertelenmesi ile ilgili konuşan Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri’nin Libya Özel Danışmanı Stephanie Williams, ertelenen seçimlerin önündeki mevcut zorlukların suistimal edilmemesi gerektiğini belirterek, kapsayıcı, özgür, adil, barışçıl ve güvenilir seçimler için uygun koşullar oluşturulması çağrısında bulunmuştur.⁸² Ayrıca konuya ilişkin Avrupa Birliğinden de bir açıklama yapılmış, AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell, Libyalı makamlara, üzerinde mutabık kalınan yol haritasına uygun şekilde mümkün olan en kısa sürede kapsayıcı, özgür, adil ve güvenilir başkanlık ve meclis seçimlerinin düzenlenmesi için bir plan ve takvim oluşturmaları çağrısında bulduklarını belirtmiştir.

• Tunus

Eski Tunus Cumhurbaşkanı Munsif el-Merzuki gıyabında yargılandığı davada hakkında 4 yıl hapis cezası verilmiştir. Merzuki, ekim ayında France 24’ün Arapça kanalında yayımlanan röportajında, “Uluslararası Frankofon Zirvesi’nin Tunus’ta düzenlenmesinin darbeye destek olacağını düşündüğüm için zirvenin Tunus’ta yapılmaması için çalıştım ve bu yaptığımla gurur duyuyorum” ifadelerini kullanmıştı. Bunun üzerine Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, ulusal çıkarları zedelediği gerekçesi ile Fransa’da bulunan Merzuki’nin pasaportunu iptal etmeyi kararlaştırmıştı. Ardından ise Tunus İstinaf Mahkemesi Sözcüsü Habib Tarhani, Adalet bakanının verdiği izne dayanarak Merzuki hakkında soruşturma başlatıldığını duyurmuştu. Said bu süreçte yaptığı açıklamada bu durumu ulusal güvenliğe karşı bir komplo olarak değerlendirip idamla cezalandırılabilir bir suç olduğu konusunda açıklamalarda bulunmuştur. Merzuki ise suçlamaları reddederek ülkesinin aleyhine çalışmadığını, Cumhurbaşkanı Said’in 25 Temmuz’da aldığı olağanüstü kararları “darbe” olarak gördüğünü ve buna karşı çıktığı için hedef alındığını dile getirmiştir.

Tunus Asliye Hukuk Mahkemesi, 4 Kasım’da Merzuki için “ülkenin iç ve dış güvenliğine karşı komplo kurmak” suçlamasıyla “uluslararası tutuklama” kararı çıkarmıştır. Konuyla ilgili açıklama yapan Merzuki “gayrimeşru bir Cumhurbaşkanı tarafından verilen emirle zavallı bir hâkim tarafından” alındığını belirtmiş ve Tunus’ta önceki cumhurbaşkanları döneminde

80 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-meclisi-secim-komitesi-secimlerin-zamaninda-yapilmasi-imbkansiz-/2454850>

81 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-yukse-secim-komisyonu-secimlerin-bir-ay-ertelenmesini-onerdi/2454514>

82 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bmden-libyaya-ertelenen-secimler-icin-uygun-kosullar-olusturmasi-cagrisi/2456066>

yargıldığı davaları hatırlatarak şu ifadeleri kullanmıştır: “Eski Devlet Başkanı Habib Burgiba (1957-1987) döneminde birden fazla kez yargıldım. Eski Cumhurbaşkanı Zeynel Abidin Bin Ali (1987-2011) döneminde de hakkımda defalarca hüküm verildi. Şimdi ise Kays Said döneminde hakkımda bu karar verildi. Burgiba ve Bin Ali gitti, onlar nedeniyle yargılandığım davalarıysa kazandım.” Merzuki, “Aynı rezaletin bir devamı olarak, bu diktatör de gidecek ve yargılandığım davaları kazanacağım” ifadelerini kullanmıştır.^{83 84} Öte yandan, kararlar ilgili siyasi partilerden tepkiler yükselmiştir. Kararı kınayan Nahda Partisi yaptığı açıklamada davanın Kays Said’in elinde topladığı gücün yargı aracılığıyla kendisine karşı olan muhalifleri bastırmak için aracı olarak kullanmasının canlı bir örneği olduğu dile getirilmiştir. Emel Partisi yetkililerinden Rıza Bilhac da karara “Sahte bir yargılama” ifadeleriyle tepki göstermiştir. Tunus Demokratik Akım, Cumhuriyetçi Parti ve Demokratik Blok partileri de yayımladıkları ortak açıklamada, kararı kınayarak Cumhurbaşkanı Said’i siyasi rakiplerini cezalandırmakla suçlamıştır.⁸⁵

• Cezayir

Cezayir resmî haber ajansı APS’nin haberine göre, ülkede seçimleri yöneten Bağımsız Ulusal Seçim İdaresi (ANIE) Başkanı Muhammed Şerfi, düzenlediği basın toplantısında, yerel seçimlerin kesin sonuçlarını açıklamıştır. UKC’nin belediye meclislerinde 5 bin 978, vilayetlerde ise 471 sandalye alarak yarışı ilk sırada tamamladığını aktaran Şerfi, ikinci sırada Demokratik Ulusal Birlik (RND) Partisi’nin belediye meclislerinde 4 bin 584 ve vilayetler genelindeyse 366 sandalye elde ettiğini kaydetmiştir. Şerfi, Gelecek Cephesi’nin de yarışta üçüncü olduğunu, 262 belediyeyi kazanarak 3 bin 262 sandalyeye sahip olduğunu belirtmiştir. Cezayir tarihinde bağımsızlıkta oynadığı rolle ve sonrasında siyasetin merkezinde yer almasıyla öne çıkan UKC, haziran ayında yapılan erken genel seçimlerden de birinci parti olarak çıkmıştı.⁸⁶

Hamas Sözcüsü Sami Abu Zuhri, yaptığı açıklamada bölgede devam eden normalleşme dalgasının ortasında en önemli şeyin Cezayir’in, Filistin meselesindeki rolü konusunda yeterli alan açmak olduğunu dile getirmiştir. Zuhri ayrıca 8 Aralık’ta Mahmud Abbas ile görüşen Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecid Tebbun tarafından açıklanan Cezayir’de düzenlenecek bir Filistin konferansı konusunda da umutlu olduklarını belirtmiştir.⁸⁷

83 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-eski-cumhurbaskani-merzuki-hakkındaki-hapis-karari-tartismayaratti/2457224>

84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/eski-tunus-cumhurbaskani-merzuki-bu-diktator-de-gidecek-ve-yargilandigimdavalari-kazanacagim/2455505>

85 <https://www.middleeastmonitor.com/20211224-tunisia-ennahda-slams-prison-sentence-against-ex-president-moncef-marzouki/>

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayirde-yerel-secimlerin-kesin-sonuclari-aciklandi/2455190>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20211222-hamas-pins-hopes-on-algerian-conference-for-implementation-of-faction-deals/>

• Fas

Fas Dışişleri Bakanlığında Almanya'ya ilişkin yapılan yazılı açıklamada iki ülke arasında "yeni bir ruhu yansıtan, net ve karşılıklı saygıya dayalı ilişkilerin, karşılıklı atılacak adımlar ve eylemlerle birleşmesinin umulduğu" belirtilmiştir. Rabat'taki Alman Büyükelçiliği de 8 Aralık'ta sosyal medya hesabı Facebook'ta "iyi diplomatik ilişkileri yeniden tesis etmenin Almanya ve Fas'ın ortak çıkarına olduğu" açıklamasına yer verilmişti. Fas yönetimi, mart ayında neden belirtmeksizin Alman Büyükelçiliği ile ilişkileri kestiğini açıklamıştı. Rabat, daha sonra Batı Sahra konusundaki "olumsuz" tutumu ve Fas'ı Libya konusundaki toplantıya davet etmemesi sebebiyle, 6 Mayıs'ta ülkenin Berlin Büyükelçisi Zuhur el-Alevi'yi istişare amaçlı geri çağırmıştı.⁸⁸

Fas'ın ABD öncülüğünde İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeye başlamasının yıl dönümü üç ülkenin dışişleri bakanlarının katılımıyla gerçekleşen bir video konferans ile kutlandı. Fas Dışişleri Bakanı Nasser Bourita, İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid ve ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken konferansta yer almıştır. Blinken burada yaptığı konuşmasında hedeflenen iş birliğinin ilişkileri derinleştirdiğini ve ortak amaçların takip edilmesine yarar sağladığını ifade etmiştir. Nasser Bourita ise bölgede kalıcı bir barışın sağlanması için kararlı olduklarını vurgulamıştır.⁸⁹

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Alman doğal gaz şebeke operatörü Gascade yaptığı açıklamada, Rusya'nın Yamal-Avrupa boru hattıyla Almanya'ya doğal gaz teslimatları kısa bir süreli artış sonrası yeniden düşüş gerçekleştirdiğini bildirdi.⁹⁰ Gerçekleşen düşüşün ardından Avrupa'da doğal gaz fiyatlarının %8 yükseldiği doğal gaz fiyatının yeni bir rekor kırdığı da açıklandı.⁹¹

Enerji Enformasyon İdaresi (EIA) yaptığı açıklamada, 2022 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) günlük ihracat ortalamasının 11,5 milyar metreküp olacağını öngördüğünü bildirdi. Bu, ABD ihracatının küresel talebin %22'sini oluşturacağı ve Asya pazarındaki artan taleple birlikte Katar ile Avustralya'yı ihracat konusunda geride bırakabileceği iddia edildi.^{92 93 94}

88 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-almanya-ile-diplomatik-iliskiler-yeniden-baslayabilir/2455079>

89 <https://www.france24.com/en/middle-east/20211223-morocco-israel-celebrate-anniversary-of-renewed-diplomatic-ties>

90 <https://www.euronews.com/next/2021/12/19/power-prices-russia-gas>

91 <https://www.reuters.com/markets/europe/russian-gas-exports-europe-via-yamal-pipeline-remain-tiny-2021-12-20/>

92 <https://www.taylordailynews.net/the-united-states-has-expelled-qatar-the-worlds-largest-lng-exporter/>

93 <https://arabic.sputniknews.com/20211221/1054394733-2022-العالم-بداية-في-الطبيعي-للغاز-مصدر-أكبر-تصبح-أكبر-مصدر-للغاز-ال/>

94 <https://www.alquds.co.uk/بحلول-2022-أمريكا-تصبح-أكبر-مصدر-للغاز-ال/>

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) yaptığı açıklamada, ExxonMobil ve QatarEnergies'in Blok 10'da sondaj faaliyetlerine başladığını ve beş ile sekiz trilyon fit küp arasında bir doğal gaz rezervi olabileceğini bildirdi.^{95 96}

Rusya yaptığı açıklamada, 2022 yılı içerisinde Rusya'nın Türkmenistan'dan yaklaşık 10 milyar metreküp (bcm) doğal gaz satın alacağını ve bunun 2020'de satın alınan miktarın yaklaşık iki katı olduğunu bildirdi.^{97 98}

Rusya başbakan yardımcısı yaptığı açıklamada, Rusya'nın 2022 yılındaki ham petrol ve kondensat üretiminin yılda %5 artarak yaklaşık günlük 11 milyon varile (bpd) yükselmesinin planlandığını açıkladı.^{99 100}

• Ortadoğu

Katar'ın Pakistan büyükelçisi yaptığı açıklamada, QatarEnergies şirketinin Pakistan ile yıllık üç milyon ton LNG sevkiyatı için uzun vadeli satın alma sözleşmesi imzaladığını bildirdi.¹⁰¹

Katar yaptığı açıklamada, İngiltere merkezli Roll-Royce ile Small-Scale nükleer enerji sant-rali projesi geliştireceğini bildirdi. Ayrıca, Katar Yatırım Otoritesi (QIA), projenin mevcut his-sedarları Rolls-Royce, BNF Resources UK ve Exelon Generation'a projenin %10 hissesi için 112 milyon USD vereceği de açıklandı.^{102 103}

Mısır petrol ve maden bakanı yaptığı açıklamada, Mısır'ın kuzey bölgelerine yeni rafineleri projeleri, ulusal boru hatları ağları ve ham petrol altyapılarının geliştirilmesi amacıyla çeşitli yatırımların yapılacağını bildirdi.¹⁰⁴

Mısır petrol ve maden bakanı yaptığı açıklamada, Mısır doğal gazının Lübnan'a sevk edilmesi için Arap gaz boru hattının kullanılabilir duruma geldiği ve sevkiyatların 2022'nin birinci çey-reğinde başlayacağını bildirdi.^{105 106}

95 <https://www.ekathimerini.com/economy/1174290/exxonmobil-qatar-petroleum-begin-drilling-in-cyprus-block-10/>

96 <https://www.alraeesnews.com/127075>

97 <https://www.rferl.org/a/russia-doubles-gas-imports-turkmenistan/31625051.html>

98 https://www.washingtonpost.com/politics/russia-doubled-purchases-of-gas-from-turkmenistan-in-2021/2021/12/24/68eacf18-64e5-11ec-9b51-7131fa190c5e_story.html

99 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/122421-russia-expects-2022-oil-output-to-beat-pre-pandemic-level-at-11045-mil-bd>

100 <https://tass.com/economy/1380505>

101 <https://www.thenews.com.pk/print/918280-qatar-to-continue-helping-pakistan-to-meet-its-energy-needs>

102 <https://www.reuters.com/markets/europe/qatar-backs-uks-rolls-royce-small-nuclear-power-project-2021-12-20/>

103 <https://www.reuters.com/business/energy/qatar-takes-10-stake-rolls-royces-low-carbon-nuclear-business-2021-12-20/>

104 <http://www.soutalomma.com/Article/997601/أنايبب-نقل-البتروول-ومد-خطوط-الغاز-لتغذية-انشاء-بنية-تحتية>

105 <https://sawahpress.com/economics/وزير-البتروول-يوضح-الموعد-المتوقع-لبداء>

106 <https://www.imlebanon.org/2021/12/25/gaz-oil-egypt-lebanon44/>

Mısır yaptığı açıklamada, Mısır merkezli General Petroleum Corporation'ın (EGPC) Süveyş Körfezi ve Nil Deltası'nda bulunan petrol sahaları için İtalyan ENI ile 1 milyar USD'lik yatırım anlaşması imzaladığını bildirdi.¹⁰⁷

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) yaptığı açıklamada, el Sharara El Feel, Wafa ve Hamada sahalarını ve tesislerini koruyan Petrol Tesisleri Muhafızı (PFG) tarafından mücbir sebep ilan edildiğini ve sahalardaki petrol üretiminin durduğunu açıkladı.¹⁰⁸

NOC yaptığı açıklamada, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde Libya'nın ham petrol üretimini 1,4 bpd çıkartmayı planladığını bildirildi. Üretim artırımının sağlanması için özel şirketler için yeni sözleşme tiplerinin geliştirilmesinin planlandığı ve üretim hedeflerinin geliştirilmesi için bonus sisteminin uygulanabileceği de açıklandı.¹⁰⁹

Çin Gümrükler Genel İdaresi yaptığı açıklamada, Çiniin kasım ayında Suudi Arabistan'dan ham petrol ithalatı bir yıl öncesine göre %13 düştüğünü ancak Suudi Arabistan'ın hâlâ Çin'in en büyük ham petrol tedarikçisi olduğunu bildirdi.¹¹⁰ Suudi Arabistan'ın 1,09 bpd ihracat ile Birleşik Arap Emirlikleri'nin (BAE) takip ettiği de açıklandı.¹¹¹

BAE merkezli Abu Dabi Devlet Petrol Şirketi (ADNOC) yaptığı açıklamada, offshore sahalarında petrol ve doğal gaz üretimi sırasında açığa çıkan üretim operasyonlarının karbon ayak izini %30 azaltmak için 3,6 milyar USD maliyetli bir proje oluşturduğunu açıkladı.^{112 113}

İran'ın Suriye'nin Deyr ez-Zor bölgesindeki petrol projelerine ve çeşitli ekonomik gelişmeler de iş birliği geliştirmek için yatırım yaptığı iddia edildi. Aynı bölgede Rusya'nın da yeraltı kaynakları ve enerji alanında varlık göstermesinden dolayı Rusya ve İran arasında çeşitli sorunların yüzeye çıkabileceği de açıklandı.¹¹⁴

Umman Ulusal Petrol Şirketi (OQ) ile TotalEnergies arasında Saih Rawl gaz sahasından doğal gaz kullanarak yeni bir LNG ihracat şirketi oluşturmak için anlaşma imzalandığı açıklandı.¹¹⁵

107 <https://www.reuters.com/business/energy/egypts-petroleum-corporation-signs-1-bln-oil-exploration-agreement-with-eni-2021-12-24/>

108 <https://www.upstreamonline.com/production/libya-declares-force-majeure-on-crude-exports-as-guards-shut-in-oilfield-production/2-1-1133157>

109 <https://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Libya-Once-Again-Tries-To-Boost-Oil-Production.html>

110 <https://www.brecorder.com/news/40141320>

111 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/122121-china-data-nov-crude-imports-from-uae-hit-record-high-at-11-mil-bd>

112 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-12-22/abu-dhabi-s-adnoc-starts-3-6-billion-project-to-cut-emissions>

113 <https://www.reuters.com/world/middle-east/uaes-adnoc-taqa-36-bln-project-slash-offshore-carbon-footprint-2021-12-22/>

114 <https://www.al-monitor.com/originals/2021/12/iran-expands-economic-reach-oil-rich-region-syria>

115 <https://www.upstreamonline.com/production/totalenergies-oman-team-up-to-create-new-lng-export-company/2-1-1134227>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(20-26 ARALIK 2021)

• İki Ateş Arasında: İran-İsrail Çatışması Rusyayı Nasıl Tehdit Ediyor?

Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi uzmanı Kiril Semyonov İran-İsrail çatışmasının Rusya için ne gibi tehditler oluşturduğuna dair görüşlerini “News.Ru” haber sitesine değerlendirdi. “[İki Ateş Arasında: İran-İsrail Çatışması Rusya’yı Nasıl Tehdit Ediyor?](#)” başlıklı yazıda durum şu şekilde ifade edilmiştir: “Suriye’deki Rus ordusu, kendisini İsrail ve İran yanlısı güçler arasındaki çatışmanın merkezinde bulabilir.” Yazıya göre, Tahran nükleer silah programına son vermek istemediği için İsrail, İran’a karşı önleyici bir saldırı düşünüyor. Nitekim, İran çok yakında nükleer silah geliştirebilir. Buna karşılık Tel Aviv, Tahran’ın nükleer tehdidinin öncelikle İsrail’e yönelik olacağına inanıyor. Semyonov’a göre, uzmanların, İsrail Silahlı Kuvvetlerinin İran’a yönelik önleyici tedbirlerinin daha çok bir caydırma olduğu görüşüne rağmen, operasyonun gerçek hazırlığı göz ardı edilmemelidir: “Ayrıca, İran İsrail saldırılarına büyük roket saldırıları şeklinde yanıt verme yeteneğine sahip olsa da bu durumda son söz, Tahran’ın aksine hâlihazırda nükleer silahları İran topraklarına ulaştırmanın etkili araçlarına sahip olan Tel Aviv söyleyecektir.”

Ayrıca uzman, bu durumda Tahran için yanıt seçeneklerinden birinin, İran’ın Direniş Eksenini olarak adlandırılan müttefik devletlerinin Lübnan, Irak veya Suriye topraklarının kullanılması olduğuna dikkat çekti: “Tahran, muhtemelen bu senaryoyu, İran yapımı insansız hava araçları ve seyir füzeleri Eylül 2019’da Suudi Arabistan petrol kompleksinin tesislerine çarptığında denemiştir. Ayrıca, İsrail’in İran’a yönelik askerî operasyon hazırlıklarına karşın, Tahran’ın önleyici eylemlerle Lübnan ve Suriye aracılığıyla Yahudi devletinin sınırlarında askerî gerilimi tırmandırmakla söz konusu hazırlıkları engellemeye çalışabileceği de göz ardı edilemez. Uzman, İran-İsrail çatışmasının arka planına karşı Rusya’nın tutumuna da değinerek şu şekilde özetlemiştir: “Suriye’deki Rus askerî grubu, kendisini İran yanlısı güçler arasındaki çatışmanın merkezinde bulunacak. Rusya, Şam’ı İran etkisi altından çekme fırsatına henüz sahip değilse bu halde özellikle güney Suriye’de, Deraa ve Kuneytra vilayetlerinde İran yanlısı güçlerden kurtulmak için bölgeler oluşturmaya çalışabilir. Aynı bölgenin, Rus üslerinin ve ana ticaret limanlarının bulunduğu Lazkiye ve Tartus eyaletlerinde oluşturulması da öngörülebilir.”

• Türkiye ve Katar’ın Gözü Afgan Havaalanlarında

Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun, bir Türk şirketi ile bir Katar şirketinin Afganistan’daki 5 havalimanı için bir anlaşma imzaladığını açıklaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. “Nezavismaya” gazetesinin 22 Aralık sayısında yayımlanan “[Türkiye ve](#)

[Katar'ın Gözü Afgan Havaalanlarında](#)” başlıklı değerlendirme yazısında söz konusu haber “Kabil, ülkenin izolasyonunun üstesinden gelmeye yardımcı olacak her türlü teklifi memnuniyetle karşılıyor” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, uzmanlar, böyle bir anlaşmanın bir yandan Türkiye'nin Ortadoğu'daki etkisini güçlendirmeye yardımcı olacağını söylerken diğer yandan ülke yetkililerinin insani yardım sağlama sorununu hızla çözmesine yardımcı olacağı görüşünü savunuyorlar. Ankara, Afganistan'a yönelik kendi politikasını geliştiriyor. Uzmanlar, şu ya da bu şekilde Afganistan'daki varlıklarıyla ilgilenen ülkelerin (Çin ve Pakistan dâhil) neredeyse tüm boşlukları işgal etmekle dikkat çekiyor. Şu anda, birkaç boş işten biri bölünüyor. Bu, havalimanlarının işletilmesi ve içlerinde güvenliğin sağlanması alanıyla tam olarak bağlantılıdır. Görünen o ki Türkiye, Katar ile birlikte bu iki işten de pay alacak. O zaman Türkiye, ABD Başkanı Biden'ın yönetimi ve AB liderliği üzerinde koz elde edecek. Bu, Ankara için Afganistan'a insani yardım kanallarını açacak ve Avrupa'ya göç akışlarının yönetilmesine yardımcı olacaktır. Ekonomik ve siyasi izolasyon içinde olan Taliban, üstesinden gelmelerine yardımcı olacak her teklifi memnuniyetle karşılayacaktır. Avrupa tarafında, Afganların sözlerini yerine getirmeleri halinde ek finansman kanalları açma sözü verildi. Ancak Avrupalılarla herhangi bir özel anlaşmaya varamadılar. Bu nedenle, Türkiye ve Katar'ın Afgan havaalanlarının yeniden inşasına katılma şansı olumlu bir sonuç olarak kabul edilebilir.

• Seçimlere Hazır Olmayan Ülke

Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUIK) sayfasında “[Seçimlere Hazır Olmayan Ülke](#)” başlıklı değerlendirme yazısı paylaşıldı. Makalenin yazarı RUIK uzmanı İvan Boçarov Libya'daki siyasi durumu değerlendirmiştir. Uzmana göre, Libya'nın bağımsızlığının 70. yıl dönümü olan 24 Aralık 2021'de ulusal seçimlerin yapılacağını yanı sıra yeni bir devlet başkanı seçebileceği ihtimal mevcuttu: “Libya için uzun zamandır beklenen bu olay yine gerçekleşmedi. Nitekim, 22 Aralık'ta ülkenin Yüksek Seçim Komisyonu, cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 24 Ocak'a erteleneceğini resmen açıkladı. Bu haber olumlu karşılanmalıdır. Çok daha olumsuz bir senaryo, seçim sürecini ertelemenin kategorik olarak reddedilmesi olabilirdi.” Analist, seçimlerin yapılması konusunda ortaya çıkan durumu şu şekilde değerlendirdi: “Seçimlere yüksek kaliteli bir organizasyonlu hazırlığın olmaması hâlinde, bu durum yeni bir tırmanışa yol açabilir. Libya'da siyasi barış mümkündür ancak günümüz koşullarında uluslararası konferanslara katılanların kararları ve BM temsilcilerinin Libya'nın farklı bölgelerine yaptığı ziyaretler açıkça yeterli değildir. Belirli tarihleri ayarlamak, yerel milislerin ve büyük askerî birliklerin Libya toplumunun derin siyasi ve ekonomik parçalanmasıyla başa çıkma arzusunun yansıtmıyor.” Ayrıca Boçarov'a göre, seçimlerin ertelenmesi, geçici hükûmete, Libya Yüksek Seçim Komisyonuna ve diğer yetkililere daha iyi hazırlanmaları konusunda bir fırsat sunuyor.” Libya seçimlerinin önümüzdeki ay içinde yapılabileceğine dair büyük şüphelerin olduğuna da değinen analist öngörülerde de bulundu: “Büyük ihtimalle seçimler daha da ileri bir tarihe ertelenecek. Ancak birleşik bir yasa uygulama sistemi kuruluncaya kadar oylamanın zorluklarla karşı karşıya kalması muhtemeldir.”

• Afganistan: Kalıcı Belirsizlik

Rusya'nın Federal Bilgi Ajansı "Regnum.ru" sitesinde oryantalist, "Ekonomik Güvenlik Servisi" danışmanı Aleksandr Savelyev'in "[Afganistan: Kalıcı Belirsizlik](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Yazıda, Afganistan'daki durum değerlendirilmiş, beklentiler ve muhtemel senaryolar üzerinde durulmuştur. Taliban'ın Kabil'i ele geçirerek hemen hemen tüm Afgan topraklarında kontrolü elinde tutmasına değinen uzman, ülkedeki istikrarsızlık endişelerini dile getirdi: "Söz konusu olayın üzerinden birkaç ay geçmesine rağmen Taliban hükûmetinin gelecekteki politika için müzakere edilebilirliklerinde hâlâ bir kesinlik gözüküyor. Yeni Afgan rejiminin derhâl tanınması çağrılarını gittikçe daha az duyuluyor ve ABD ve müttefiklerinin Kabil'den utanç verici kaçıışı yavaş yavaş unutuluyor. Ayrıca, ülkeden kaçan eski Cumhurbaşkanı Eşref Gani rejimiyle iş birliği yaparak kendilerini Taliban'ın gözünde kirleten binlerce yerel sakini kaderin insafına bırakılmıştır. Kritik sosyo-ekonomik durum, Taliban'ı teori ve uygulamalarını en ufak bir düzeyde bile gözden geçirmeye teşvik etmiyor." Ayrıca, uzman, Taliban'ın, dört ay boyunca Tacikistan, Özbekistan, İran ve Pakistan sınırlarında kısa süreli çatışmalara girmesine rağmen, söz konusu hareket milislerinin kontrolünde sorunların ortaya çıktığını ifade etti.

Analiste göre, Taliban kilit alanlarda hâlâ birlik içinde olmalarına ve temel ilkelerinin revizyonuna tabi tutulmasa da hareket kendi içinde çelişkilidir. Nitekim Taliban'ın daha fazla evrimi kaçınılmaz görünüyor. Yeni Afganistan hükûmetiyle ilgili öngörülerde de bulunan uzman, Taliban'ın evriminin, büyük ölçüde bölgesel oyuncuların koordineli politikasına bağlı olacağını ifade etti: "Şimdiye kadar, Afganistan'dan kaynaklanan tehditlerin yanı sıra Afganistan'ın kendisine yönelik tehditler, ülke ile ekonomik iş birliğinin olası faydalarından önemli ölçüde yüksektir. Kredili herhangi bir tesisin inşası, sadece finansal değil, aynı zamanda insan kaynakları, ekonomik büyüme ve sosyal kalkınmayı sağlayan ancak silahlı çatışma koşullarında çok savunmasız olan uygun modern altyapı gerektirecektir." Aleksandr Savelyev, yeni Afgan yönetiminin niyetinin netleşip teyit edilene kadar, söz konusu hükûmetle iletişim içinde olmanın ve Bağımsız Devletler Topluluğu'nun güney sınırlarının güvenliğinin güçlendirilmesinin devam edeceğini ifadelerine ekledi.

• ABD Kongresi, Biden'ın Suriye'deki Eylemlerinden Memnun Değil

ABD Kongresi, Joe Biden'ın Suriye politikasına kontrol etme kararı alması Rusya basınında geniş yer buldu. "İzvestiya" gazetesinin 24 Aralık sayısında yayımlanan "[ABD Kongresi, Biden'ın Suriye'deki Eylemlerinden Memnun Değil](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "Bu, Rusya'nın çıkarlarını nasıl etkileyebilir?" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Ortadoğu ve Rus dış politikası uzmanı Aleksey Khlebnikov, Washington'un Suriye'deki stratejisini şu şekilde yorumladı: "Suriye, ABD dış politikası için hiçbir zaman bir öncelik olmadı ve büyük olasılıkla, Biden yönetimi için de ikincil olarak kalacaktır. Son on yılda, ABD bölgedeki politikaya çok tutarlı bir yaklaşım göstermiştir. Yeni

yönetim, Suriye ihtilafını diğer daha önemli siyasi görevlerle İran ile etkileşim ve nükleer anlaşmanın çözümü, Rusya ve Türkiye ile ilişkiler veya bölgedeki ABD müttefiklerinin güvenliğini sağlamak, İsrail, Suudi Arabistan, BAE ile bağlantılı olarak ikincil bir mesele konumunda görüyordu. Nitekim Suriye, ayrı bir dış politika sorunu olarak değil, İran, Rusya ve Türkiye'ye yönelik ABD politikası bağlamında algılanıyor.”

Uzman, ABD'nin Suriye'deki askerî varlığının Rusya için temel sorunlardan biri olduğu görüşünü savundu: “Moskova, Amerikan varlığını Suriye'nin toprak bütünlüğünün restorasyonunun önündeki ana engellerden biri olarak görüyor. ABD'nin Suriye Demokratik Güçleri'ne verdiği destek, Şam'la ülkenin toprak bütünlüğünü yeniden tesis etmek ve ekonomik açıdan önemli bu alanlar üzerinde kontrol sağlamak için gerekli bir anlaşma yapmalarını engelliyor. Beyaz Saray'ın başında kim olursa olsun, ABD'nin Suriye'de belirli çıkarları ve hedefleri vardır ve Washington büyük olasılıkla söz konusu çıkarlarından vaz geçmeyecektir.” Tartışmanın diğer katılımcısı olan oryantalist Andrey Ontikov Aleksey Khlebnikov'la aynı görüşleri paylaştı: “Biden ve yönetimi, Suriye'deki ABD askerî varlığının devam etmesi nedeniyle rahat hissetmemelidir. ABD, Beşar Esad'ı iktidardan uzaklaştırma fikrinden resmen vazgeçmiyor ancak onlar için Suriye çatışması, resmî Şam ile bir savaştan daha geniş hâle geldi. Diğer dış oyuncular -Rusya ve Türkiye- ABD için önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, Amerikanlar Suriye petrolünü pompalıyor ve Suriye'de kendilerini iyi hissediyorlar. Asıl soru onları oradan nasıl çıkarmakla ilgilidir. Bu Rusya için ciddi bir baş ağrısı olabilir.”